

**Verkondiging zondag 15 maart 2020
De Schutse, Uithoorn**

**zondag laetare, 'verheug u'.
Corona-viering in zeer kleine kring**

ds. Joep Dubbink

Video-opname: <https://www.youtube.com/channel/UC8uC3pkyR0V2vhfnotmUISQ/>

Schriftlezingen: Exodus 7:8-25 – Johannes 9:1-13 en 26-39

Inleiding op de lezingen:

Wat te lezen vanmorgen? Zoeken naar een 'toepasselijke' tekst, een 'Corona-tekst' die aansluit bij de situatie waarin we zitten? Toch maar niet, om twee redenen. Omdat u misschien, net als ik, snakt naar even iets anders, *niet* steeds Corona – met dat doel draaide ik de radio naar NPO 4, klassieke muziek, en werd onmiddellijk getrakteerd op een interview met de minister van cultuur over de gevolgen van het virus voor musici en ensembles; het valt niet te ontlopen.

Maar toepasselijke teksten hebben een risico. Je kiest ze, omdat *jij* van tevoren weet dat ze wel van toepassing zijn op deze situatie. Je hebt dus de uitleg al in je hoofd, en kan die tekst dan nog wel zeggen wat 'ie wil zeggen? Beter maar je laten verrassen.

En dan is het vandaag ook nog eens 'Laetare', zondag 'verheugt u', ook wel 'klein Pasen'. De zondag midden in de veertigdagentijd, bedoeld om even iets lichter te zijn, vandaar dat de kleur *roze* is. Slaat nergens op, we zitten in de stress voor wat komen gaat! Maar dat is nou liturgie, die neemt je mee, het wordt Pasen, wat er ook gebeurt!

We lezen dus Exodus, en ik laat toch, ook al zijn er geen kinderen, de plaat van het kinderproject zien, daar is zo hard aan gewerkt... Hou dit beeld even vast tijdens de eerste lezing, uit Exodus 7.

Verkondiging:

Gemeente van onze Heer,

Met deze lezingen, ons voorgelegd, zocht ik naar een rode draad: wat hebben die beide verhalen en onze situatie gemeen? Eerst dacht ik het gevonden te hebben: in Exodus, in Johannes én deze week in ons land narrige, vervelende discussies, getouwtrek om gelijk hebben, strijd om belangen. Het klopt. Maar later vond ik nog een andere rode draad, iets wat nog belangrijker is. We gaan op zoek.

In de Exoduslezing gaan Mozes en Aäron voor het eerst naar de farao. Aäron doet de truc met de staf die in een slang verandert, maar wat blijkt: dat kunnen de Egyptische tovenaars ook! Wij vinden dat een vreemd verhaal, wij zien überhaupt niet zoveel in magie, maar de bijbel is ontstaan in die wereld en ontkent helemaal niet dat ook anderen dat soort krachten hebben. Weliswaar is de staf of slang van Aäron een beetje sterker, en vreet die andere slangen op, maar echte indruk maakt dat niet. Het gaat ook om enorme belangen: de Egyptische economie draait op slaven, dat systeem krijg je echt niet omver door een wedstrijdje toveren; een tovenaars die net iets beter is dan de onze, *nou en*, daar laten we die slaven echt niet voor gaan.

Dan komt eindelijk de eerste 'plaag': het water van de Nijl wordt rood als bloed. En misschien is die eerste plaag wel de meest markante van allemaal. Egypte wordt in het hart getroffen, de economie. Naast slaven draait die economie om de Nijl: de jaarlijkse overstromingen van de Nijl waarbij vruchtbare grond wordt afgezet op een brede strook land langs die rivier, maken Egypte tot een heel vruchtbaar en dus rijk land. *Wordt* dat water nu bloed? Ik lees erover, dat het af en toe gebeurt dat een bepaalde schimmel het water rood kleurt en ondrinkbaar maakt. Er staat wel 'als bloed'; zou je

dat mogen zien als symbolisch, onthullend? Dat het de *bloedige onderdrukking* van de slavenarbeid aan het licht brengt? Net zoals je bloeddiamanten hebt, onder erbarmelijke omstandigheden gedolven? Egypte een bloed-economie? Het staat er niet met zoveel woorden, maar ik blijf erbij hangen.

De Nijl zelf wordt rood maar ook het water in de zijrivieren en zelfs in de waterbakken, waar Aäron met zijn staf ook maar wijst. En nu het bijzondere: dit kunnen de tovenaars van Egypte óók. Waar Aäron nog níet geweest heeft, wijzen zij (ze hebben blijkbaar ieder een nieuwe staf aangeschaft nadat ze opgevreten waren...) en ja hoor, zij kunnen het ook. Dat is natuurlijk spottend bedoeld: ze kunnen de ellende wel groter maken, maar niet kleiner...

Zo ziet Egypte dit: als toverkunst, niet als een waarschuwing dat ze met hun verzet tegen Mozes en zijn God op het verkeerde pad zijn. Voor dat besef komt, moet er nog heel wat gebeuren.

* * *

In het evangelie is het deze keer niet Jezus die in debat is, maar die genezen jongeman. Een blindgeboren jongeman, dat roept vragen op. Tenminste, als je ervan uitgaat dat ziekte en zonde een een-op-een samenhang hebben: ziekte zou gevolg zijn van zonde. Zo zagen mensen het toen, zo zien wij het nu niet meer, al is de neiging groot om tóch, stiekem, dat verband te willen leggen. Ja, maar hij rookte ook / zij leefde ongezond / hij had overgewicht / zij werkte veel te hard. Als je er een oorzaak bij kunt denken, als iemand min of meer 'krijgt wat 'ie verdient', dan is de gang van zaken in het universum makkelijker te accepteren. Bij een blindgeborene is dat lastig, want als er sprake van zonde is, van wie dan? Van hemzelf, vóór z'n geboorte (dat was voor sommigen toen een optie)? Maar eerder dacht men aan zijn ouders. Interessant allemaal, zo redeneren over de rug van mensen die het toch al moeilijk hebben.

Jezus doet daar niet aan mee, maar geneest de jongen. Ook nog eens op de sabbat: kon dat nou niet een dagje wachten, moest dat nou, 'je weet toch dat dat gevoelig ligt voor sommige mensen, die man is al zolang blind, die ene dag?' Nee, juist op de dag van het genieten van het goede leven mag iemand genezen worden.

En dan ontspint zich een discussie. Die ga ik niet helemaal volgen, er zit venijn in, ook wel humor, want die jongen is dan wel net ziende geworden maar als het erom gaat, te herkennen wat goed en waardevol is, ziet hij haarscherp. Hij wordt uitgedaagd en beledigd, maar hij laat zich niet provoceren. Hij houdt vast aan dat ene: ik was blind, nu kan ik zien, dat komt door ene Jezus. Hij blijkt, blind als 'ie jaren was, meer te *doorzien* dan de Farizeeën en Schriftgeleerden om hem heen die maar blijven hameren op hun gelijk, 'voor ons is het Mozes' – alsof Mozes en Jezus elkaar uit moeten sluiten.

Aan het eind wordt de omkering duidelijk. Jezus' komst brengt een oordeel – *crisis* overigens, in het Grieks – in de wereld, en dan worden de zaken omgekeerd: wie niet zien, zullen zien, en zij die zien, zullen blind worden. Of eigenlijk, ze zijn het al, ze doorzien niet waar het om gaat.

* * *

Twee prachtige teksten, en ineens zag ik het: allebei gaan ze óók over blindheid. Farao ziet niet, dat zijn piramidale systeem gedoemd is, dat de God van dit slavenvolk tot hun vrijheid besloten heeft en niet ophoudt tot hij dat voor elkaar heeft. Farizeeën en Schriftgeleerden zien niet, dat iemand die anderen de ogen opent iets te bieden heeft dat de moeite waard is, dat wel van God moet komen, en dat verzet daartegen niet alleen zinloos is maar ook kortzichtig, 'blind'.

Waar zit onze blindheid? Wat zien wij niet, terwijl het zich voor onze ogen afspeelt? Iedereen heeft nu volop analyses. Na de ramp weet iedereen precies hoe het beter gemoeten had. Sommigen proberen ook politiek te scoren en zelfs in deze tijd verdeeldheid te zaaien. Anderen verspreiden nepnieuws, dat het helemaal niet zo erg is of juist veel erger dan de deskundigen beweren.

Als we nu eens eerst erkennen dat er ramp over ons heen kwam die niemand gewild heeft, niemand heeft veroorzaakt, waar iedereen zich op verkeken heeft en die ons allemaal van ons stuk brengt. Dus dat we ook tijd nodig hebben om aan die nieuwe werkelijkheid te wennen. Dat moeten we echt doen: niet stiekem tóch de regels met voeten treden, niet stiekem via de achterdeur het verpleeghuis in. Er staat ons nog iets te wachten, laten we hopen en bidden dat de zorg het aankan.

Het tweede is, relativeren van onze eigen ellende. Ons bestaan is ongelooflijk veilig, nog steeds. Wij *hebben* medische zorg, ziekenhuizen, IC's. Ik ben niet voor niets het kyrie-gebed begonnen met de vluchtelingen aan de randen van Europa, Griekenland, de Turkse grens. Geen wc-papier? Dat hadden ze toch al nooit; lege supermarkten? Nergens een supermarkt te bekennen daar. Het is tekenend dat de opvang van vluchtelingen het eerste was wat dicht ging, dat solidariteit met wie het echt nodig heeft blijkbaar een luxe is, als we wat over hebben.

Het derde: goed dat er allerlei hartverwarmende initiatieven zijn, zinnige en soms ook minder zinnige. Tot de zinnige reken ik al die onderlinge hulp: het aanbod van mensen (al drie gemeentelieden benaderden mij!) om boodschappen te doen voor mensen die de deur niet uit willen of kunnen. Nu nog de aanvragen, want nog niemand heeft zich gemeld...! Applaus en de taart voor mensen in de zorg, het is allemaal goed bedoeld en vast ook zinvol. Zo moet je elkaar ondersteunen. Veel mensen in onze gemeente kunnen niet veel meer doen dan even niet in de weg lopen, niet het probleem vergroten, en proberen het maar te doen met die saaie dagen – bel eens iemand die ook eenzaam is, zijn er twee even geholpen.

Maar er is nog een vierde ding, en misschien wel net zo belangrijk. Met enige aarzeling, misschien zijn we er nog niet aan toe, maar ik kan het ook niet voor me houden. Ik leid het in met een gedicht van Guillaume van der Graft oftewel Willem Barnard, die we kennen van veel liederen uit het liedboek. Het gaat zo:

Nu het stortregent
en ieder ding verdwijnt
in 't overwegend
en onbelijnd
geweld van overvloed,
wordt mij bewuster
wat ik geloven moet:
men kan geruster
zijn als de ramp losbreekt
over het leven,
dan waar de lamp verbleekt
in angst en beven,
want in de overmacht
van 't reppend oerbegin
zet God weer onverwacht
herschepend in.

Voor wie niet zo van de gedichten is: ik hoor Barnard zeggen dat een ramp natuurlijk wel een ramp blijft, maar dat we ons in die ramp 'gerust' mogen weten; en dat een angstig bestaan ook een ramp is. En dat die ramp ook een kans kan zijn, een nieuw begin. *Never waste a good crisis*, zeggen de

Engelsen, net iets te luchtig, maar een crisis geeft ook altijd nieuwe mogelijkheden. Ik zeg dat met aarzeling, want nogmaals, niemand wil dit graag, er sterven mensen, maar je moet er samen doorheen en we komen er doorheen.

Maar tegelijk: wat doen we in deze patstelling, in deze gedwongen *retraite*. Alleen maar angstig zitten wezen voor wat komen gaat, of misschien niet? Of ook, ons bezinnen: wat missen we nu het meest, wat gaan we dus koesteren? Wat missen we eigenlijk helemaal niet, waar kunnen we ook wel buiten?

Je kunt erover klagen dat je niet meer naar een museum kunt – maar toen het wel kon, deed je het toen weleens?! Dat je niet meer bij elkaar op bezoek kon – maar gaf je elkaar wel voldoende aandacht toen het wél kon? Vliegvakanties naar exotische landen, hoe belangrijk zijn ze werkelijk?

Als de situatie zich weer normaliseert – en dat gaat vroeg of laat gebeuren – dan heb ik voor mijzelf wel een paar kleine voornemens, om me over bepaalde dingen minder druk te maken en van andere dingen juist meer te gaan genieten.

Een nieuw begin, zelfs een ‘herschepende actie’ van Godswege, zou dat kunnen? Vorige week zei ik: ga alsjeblieft niet speculeren over God die achter de Corona-crisis zou zitten, en die als straf op ons dak zou sturen; en toch ook niet als opvoedingsmethode, om ons een betere manier van samenleven te leren, zo niet. Met het verhaal van de blinde van vanmorgen kan ik dat herhalen. Maar de genezing van die blinde wordt wel een teken, brengt wel wat teweeg, laat zien wie Jezus is! Dus dat betekent niet dat we niet wat zouden kunnen leren. En het zelfs als een uitdaging, een opdracht kunnen zien, om minder angstig te zijn, meer op God en op elkaar te vertrouwen, meer hoop te houden, om vrijer, meer bevrijd te leven. In vrees en beven? Soms misschien. Maar ook in hoop en verwachting: nog een keer met Willem Barnard, nu uit ons slotlied, ‘Wees blijde nu, in ‘t midden van het lijden’, de slotregels:

‘...want deze tijden zijn u toegemeten,
maar als Hij komt, dan maakt Hij alles goed’ (NLB 546: 5).

Amen.